

Fødsler utenfor ekteskap belyst gjennom data fra Bidragsfogden i Oslo

BIDRAGSFOGDEN SOM INSTITUSJON

Det finnes flere lover som definerer den ugifte mors og hennes barns rettigheter og plikter i forhold til det øvrige samfunn. Vi kan for eksempel nevne «Lov om born utanom ekteskap» av 21. desember 1956, Lov om innkreving av underholdningsbidrag m.v. av 9. desember 1955, og Lov om forsørgertrygd for barn av 26. april 1957. Alle disse lover krever en god del administrasjon og opplysningsarbeid som for de ugifte mødres vedkommende kunne ha vært samlet i en sentral instans. I stedet ser vi at så vidt forskjellige institusjoner som lokale trygdekasser, helseråd og bidragsfogder eller lensmenn utfører de forskjellige legale funksjoner og at samarbeidet mellom disse institusjoner er minimalt.

Det er vanligvis bidragsfogdene den ugifte mor først møter på sin vei gjennom systemet, og de fleste av de ugifte mødre får på et eller annet tidspunkt kontakt med denne institusjon. Det er blant annet her forarbeidet til en eventuell farskapssak foregår, det er her eventuelle bidrag blir innkrevd fra faren, og det er her moren kan få hjelp til utfylling av søknader om forsørgertrygd, morstrygd og andre stønader. I de

større kommuner kan hun hos bidragsfogden dessuten få juridisk og annen sakkyndig veiledning. Det er i det hele tatt overlatt til den enkelte kommune å avgjøre hvor stor hjelp den ønsker å yte, og så vidt vi vet, finnes det ikke en detaljert instruks om bidragsfogdens virksomhet. Det skal samtidig nevnes at bidragsfogder finner man bare i de større byer og kommuner. I de mindre kommunene er det lensmennene som ved siden av sine ordinære plikter skjøtter jobben som bidragsfogd, og man skal derfor ikke samtidig forvente en differensiert hjelp for ugifte mødre.

Siden vi har valgt Oslo kommune som objekt for en nærmere undersøkelse, skal vi ta for oss noen av de data som finnes hos bidragsfogden der. Vi har tatt for oss to årganger med fødselsmeldinger, 1955 og 1959, og laget en del tabeller som kan vise oss noe om bakgrunnsvariablene til de foreldre som får et barn uten samtidig å danne en sosial familie.¹ Disse to årganger ble valgt, fordi intervju-undersøkelsen omfattet de samme årganger, og slik fikk vi mulighet til på samme tid å skaffe en del kontrollvariabler. Dessuten ønsket vi en sammenligning over tid for å se om visse variabler endret seg vesentlig. Det viste seg imidlertid å være ingen eller liten forskjell mellom de to årganger, og alle data fra 1955 ble derfor slått sammen med de tilsvarende data fra 1959 til ett stort materiale som ga oss større analysemuligheter. Der det har vært mulig, har vi ført inn data fra andre kilder.

HVEM MØDRENE VAR

Det var i 1955 og 1959 henholdsvis 296 og 370 kvinner som i Oslo fødte barn, levende eller dødfødt, utenfor ekteskap. (Definisjonene av disse termene er de samme som nevnt i det første kapittel.) Det var imidlertid bare halvdelen av disse kvinner som oppga Oslo som *bopel*. Sammenligner vi disse opplysninger med de tilsvarende opplysninger fra Oslo helseråd (Tabell 1), ser vi at selv om det totale antall fødende nesten er det samme, så er det meget stor forskjell på antall fødende som er hjemmehørende i Oslo. Helserådet opererer med tall som ligger henholdsvis 21 og 14 prosent høyere enn bidragsfogdens. Vi har ikke mulighet for å vurdere hvilken av de to institusjoner som kommer nærmest det riktige antall,

En sammenligning av Bidragsfogdens og Helserådets opplysninger om bopelen til de kvinner som fødte barn utenfor ekteskap, Oslo 1955 og 1959.

Tabell 1.

	Bidragsfogdens materiale			Helserådets* materiale	
	1955	1959	Pst.	1955	1959
Mødre med Oslo-bopel	142	190	49.8	174	216
Mødre med utenbys bopel	117	128	36.8	**	**
Mødre på mødre- rehjem i eller utenfor Oslo	35	49	12.6	**	**
Annet	2	3	0.8	**	**
Total	296	370	100.0	287	366
			N = 666		

* Kilde: Oslo helseråds beretninger for 1955 og 1959.

** Opplysninger mangler.

men må nøye oss med å konstatere at det et eller annet sted i registreringsprosessen oppstår feil av en betydelig størrelsesorden, og at disse bare delvis kan skyldes forskjellige registreringstidspunkter.

Fra bidragsfogdens data får vi vite at 37 prosent av alle fødende var utenbys kvinner. Spørsmålet melder seg om dette var gravide kvinner som reiste til Oslo for å skjule fødselen, og Helserådets data gir et delvis men dessverre ikke sammenlignbart svar på dette. Det opplyses her at mellom 35 og 40 prosent av alle de fødende kvinner hadde oppholdt seg i Oslo mindre enn 9 måneder før fødselen, og dette kunne tyde på at hos mange har ønsket om å skjule graviditeten vært vesentlig. Dessverre er ikke analysen videreført så vi kunne ha sett om det også var disse kvinner som siden adopterte bort sine barn. Dersom dette var tilfellet, ville det ha bestyrket hypotesen om at hel eller delvis anonymitet er en vesentlig forutsetning for at kvinner sosialt skal kunne greie en bortadopsjon av barnet.²

Det var 23 prosent av mødrene som oppga Oslo som *fødested*. Det var nesten samme andel som de tre fylkene Akershus, Hedmark og Oppland til sammen kunne oppvise. Det var 12 prosent som oppga et av de tre nordligste fylker som fødested og 3 prosent som var født enten i Aust-Agder eller i Vest-Agder. Fem prosent av kvinnene var født i utlandet.

Når det gjelder mødrenes *alder*, så har vi allerede tidligere sett at vi stort sett finner dem i aldersgruppen 15—24 år. I dette materiale inkluderer det to piker som ved barnets fødsel var 15 år og sytten piker som

var 16 år. Ytterligere 5 prosent var 17 år, slik at i alt 8 prosent av pikene var under den alder hvor de kan gifte seg uten å få dispensasjon.

På fødselsmeldingen var det også oppgitt *yrke* som i overensstemmelse med tidligere forskning på dette område ble klassifisert i tre yrkesgrupper.³ Ved klassifikasjonen ble det tatt hensyn til lengden av utdannelsen og den grad av kvalifikasjon som yrket krever. I yrkesgruppe 1 vil vi finne de kvinner som har lengst utdanning og utfører det høyest kvalifiserte arbeid, i yrkesgruppe 2 vil vi finne de kvinner som har en middels utdanning og delvis kvalifisert arbeid, mens yrkesgruppe 3 inneholder kvinner med ingen eller kortvarig utdanning utover folkeskolen og lavt kvalifisert arbeid. Denne inndeling svarer dessuten stort sett til den underliggende prestisjefordeling i samfunnet hvor undersøkelser har vist at folk fra alle deler av befolkningen stort sett er enige om hvor høy prestisje et yrke skal tildeles og hvor tildelingen skjer på grunnlag av utdanning og kvalifikasjoner til vedkommende yrke.⁴ En ytterligere grunn til denne form for klassifikasjon var muligheten for en direkte sammenligning med Natalie Rogoff Ramsøys undersøkelse av yrkesgruppetilhørigheten til alle menn og kvinner som tok ut lysning i Oslo 1962.⁵ Helst skulle vi som sammenligningsgrunnlag ha hatt en aldersspesifikk yrkesgruppetilhørighet for alle ugifte og førgifte kvinner i Oslo, fordi vi da kunne ha sett om de kvinner som føder barn utenfor ekteskap avviker med hensyn til yrke og rekrutteres fra spesielle deler av befolkningen. Slike data foreligger imidlertid ikke.

Betrakter vi Tabell 2, ser vi at bare 6 prosent av de kvinner som føder barn utenfor ekteskap, har en solid utdanning bak seg. Det er 18 prosent som har en kortere utdanning bak seg, og 51 prosent har ingen eller nesten ingen utdanning. Dessuten er det 26 prosent som har oppgitt at de er hjemmeværende, er husmødre eller ikke har noe yrke.

Sammenligner vi de kvinner som føder barn utenfor ekteskap med de kvinner som gifter seg, følger vi den Eilert Sundt'ske tankegang om de «naturlige» versus de «ordentlige» ekteskap.⁶ Går vi ut fra at yrkesgruppedelingen til de kvinner som et visst år inngikk ekteskap i Oslo, avspeiler yrkesgruppedelingen for de øvrige ugifte kvinner samme sted og tid, så finner vi virkelig markante forskjeller. (Vi er her nødt til å se bort fra tidsforskjellen mellom de to sett med data.) Kvinnene som giftet seg hadde nesten fire ganger så mange medlemmer i yrkesgruppe 1, mer enn dobbelt så mange i yrkesgruppe 2, og mindre en halvparten både i yrkesgruppe 3 og gruppen uten yrke.

Det er her vesentlig å huske at disse to grupper av kvinner ikke er rekruttert fra samme aldersgrupper. Den gjennomsnittlige giftermålsalder for kvinner i hele landet var i 1955 og 1959 sammenlagt 25.7 år, mens den gjennomsnittlige alder for den annen gruppes vedkommende var 24.9 år ved barnets fødsel. Det skulle altså være nærliggende å tro at den store forskjell i yrkestilhørigheten til de to grupper skyldes at det finnes så mange flere unge blant de kvinner som får barn utenfor ekteskap, og at disse unge even-

En sammenligning mellom yrkesgruppetilhørigheten til kvinner som inngikk ekteskap i Oslo 1962 og til kvinner som fødte barn utenfor ekteskap i Oslo 1955 og 1959.

Tabell 2.

Yrkesgruppe	Kvinner som inngikk ekteskap* (Prosent)	Kvinner som fødte barn utenfor ekteskap (Prosent)
1	21.2	5.6
2	46.1	17.6
3	20.5	51.0
Hjemmeværende eller uten yrke	12.2	25.8
Total	100.0 N = 5161	100.0 N = 666

* Kilde: Ramsøy, Natalie Rogoff: *Assortative Mating and the Structure of Cities*, stensilert, Oslo 1965, Tabell 5.

tuelt ikke har nådd å få en utdanning. Dette er imidlertid *ikke* tilfelle. Kontrollerer vi for alder, viser det seg at fordelingen på yrkesgrupper for totalmaterialet er nesten det samme som for hver enkelt aldersgruppe, og at alder ikke kan brukes som en forklarende faktor. Bare når det gjelder kategorien «uten yrke», kommer kvinner under 20 år noe oftere i denne gruppen enn resten av materialet.

En siste og vesentlig opplysning om de kvinner som fødte barn utenfor ekteskap oppnår vi ved å se på deres *sivilstand* (Tabell 7). Det var 81 prosent som var ugifte, 12 prosent som var skilte, 4 prosent som var separerte og 1 prosent som var enker, eller i alt 93 prosent som var «frie» til å gifte seg på det tidspunkt barnet ble født.

HVEM FEDRENE VAR

Det er ikke lenger påbudt kvinnen å gi opp navnet på faren til det barn hun føder utenfor ekteskap,⁷ og likevel sitter vi inne med nokså gode opplysninger om hvem den annen part i saken er. Det hender selvfølgelig at kvinnen, tross et undertiden kraftig press fra jordmoren og personalet på Bidragsfogdens kontor, nekter å gi opplysninger om hvem faren er, like- som det i noen få tilfeller hender at hun ikke vet hvem faren er, eller i alle fall ikke vet nok om ham til å gi fylldige opplysninger. Prosenten med «uopplyst» på fødselsmeldingene varierer for de forskjellige opplysninger fra 5 til 21.

I vårt materiale for 1955 er inkludert tre tilfeller av dobbelt bidragsplikt, dvs. at to menn ble dømt som bidragspliktige til ett og samme barn. Med loven av 1956 er bidragsplikt uten samtidig idømmelse av farskap ikke lenger mulig, og i materialet for 1959 finner vi derfor ikke tilfeller hvor flere menn betaler bidrag til samme barn.⁸

Det var 39 prosent av fedrene som oppga Oslo som *bopel* (Tabell 6), mens 48 prosent oppga at de bodde utenbys. Ytterligere 2 prosent var til sjøs, og 5 prosent oppholdt seg i utlandet. I bare 5 prosent av tilfellene var faren ikke funnet, og vi vet derfor intet om hans adresse.

Det var 18 prosent av fedrene som oppga Oslo som *fødested*, og hele 8 prosent var født i utlandet. Aust-Agder og Vest-Agder lå lavest med en og en halv prosent av de ugifte fedre som var født dér, og Nord-Norge var representert med 8 prosent. Det mangler

En sammenligning av alderen til de menn som var fedre til barn
fodt i ekteskap, og utenfor ekteskap,

Tabell 3. Oslo 1955 og 1959.

Alder	Utenfor ekteskap (Prosent)	I ekteskap* (Prosent)
Under 20 år	7.2	0.5
20—24 år	26.0	11.3
25—29 år	25.7	25.6
30—34 år	14.3	26.9
35—39 år	10.3	19.8
40—44 år	5.1	10.3
45—49 år	3.8	4.0
Over 50 år	1.9	1.6
Uopplyst	5.7	—
Total	100.0 N = 666	100.0 N = 61 360

* Kilder: Folkemengdens bevegelse 1955, N.O.S., XI — 282, tabell X,
p. 79.

Folkemengdens bevegelse 1959, N.O.S., XII — 49, tabell
VII, p. 45.

opplysninger om fødested for hele 21 prosent av fedrene, men det er kanskje rimelig, siden det ikke er en vesentlig opplysning i etterforskningen av farskapsaker.

I den offisielle statistikk finner vi hvert år oppgaver over *alderen* til de fedre som får barn utenfor ekteskap.⁹ Dette er den eneste opplysning om fedrene vi hittil har hatt, og den er, likesom vårt materiale, basert på fødselsmeldingene. Som vi ser av Tabell 3, er fedrene unge, for så vidt som en tredjedel av dem var 24 år og under. Den gjennomsnittlige alder ved fødselen var 29.0 år. For menn som ble fedre til barn innenfor ekteskap (hele landet, 1955 og 1959) var det bare 12 prosent som var 24 og under. Den gjen-

nomsnittlige alder for denne gruppen var 29.2 år. Det er her ikke korrigert for førstegangsfødsler fordi vi ikke har data som kunne begrunne en slik korrigering. Blant de ugifte fedre finner vi en enkelt på 14 år, to på 16 år og seks på 17 år. I alt var 1.4 prosent under 18 år da barnet ble født.

På samme måte som vi klassifiserte yrket til kvinnene som fikk barn utenfor ekteskap, har vi klassifisert *yrket* til fedrene. På grunn av det større skillet i «mannlige» yrker mellom faglært og ufaglært arbeid har vi her brukt fire yrkesgrupperinger. Yrkesgruppe 4 utgjøres av ufaglært og lavt kvalifisert arbeid, og det er i denne gruppen vi finner over halvdel av fedrene. Sammenligner vi yrkesgrupperingen for fedrene med yrkesgrupperingen for menn som inngikk ekteskap (under de forutsetninger som tidligere er nevnt), ser vi at bare litt over en tredjedel av disse siste tilhører yrkesgruppe 4 (Tabell 4). I yrkesgruppe 1 er det mer enn tre ganger så mange ektemenn som det er ugifte fedre. Vi har også her kontrollert for alder, og heller ikke for mennenes vedkommende ser det ut til at det store antall av ugifte fedre i de yngste aldersgrupper kan forklare den store andelen av ufaglærte yrkestakere. Betrakter vi yrkesfordelingen for de ugifte fedre som er 25 år og over, er den stort sett den samme som for samtlige ugifte fedre, mens det for ugifte fedre under 25 år finnes en aldri så liten overvekt av ufaglærte yrkestakere.

Fødselsmeldingene gir oss også opplysninger om *sivilstanden* til fedrene (Tabell 7). Det var noe over halvdel av disse som var ugifte, 9 prosent var skilte

Sammenligning mellom yrkesgruppertilhørigheten til menn som inngikk ekteskap i Oslo i 1962 og menn som var fedre til barn født utenfor ekteskap i Oslo i 1955 og 1959.

Tabell 4.

Yrkesgruppe	Menn som inngikk ekteskap* (Prosent)	Menn som var fedre til barn født utenfor ekteskap (Prosent)
1	36.5	10.1
2	12.3	10.7
3	14.0	16.3
4	35.1	56.7
Uten yrke	2.1	6.2
Total	100.0 N = 5161	100.0 N = 666

* Kilde: Som Tabell 2.

og 1 prosent var enkemenn, i alt 63 prosent som var i stand til å gifte seg. Det var 16 prosent som allerede var gift og 8 prosent som var separert. Om hele 12 prosent manglet opplysning om sivilstand, og det er vel ikke urimelig å anta at denne gruppen inkluderte en god del gifte.

HOMOGAMI ELLER HETEROGAMI

Hittil har vi gitt en statistisk beskrivelse av henholdsvis kvinnen som føder et barn utenfor ekteskap og mannen som blir far til et barn utenfor ekteskap. I det følgende skal vi gi en beskrivelse av det *foreldrepar* som til sammen produserer et barn uten samtidig å danne en familieenhet innenfor den institusjonelle ramme. Det er her rimelig å spørre *hvorfor* disse foreldre ikke gifter seg innen barnet blir født, om det

simpelthen skyldes at den ene parten allerede er gift eller om det er psykologiske eller sosiale forskjeller mellom foreldrene som virker hindrende på et ekteskap.

Det er i denne forbindelse at vi gjerne vil diskutere hypotesen om homogami versus heterogami. Vi vet litt om hvilke faktorer som er medvirkende når folk inngår ekteskap, og det må straks sies at det ikke bare er den romantiske kjærlighet som avgjør utfallet. En rekke undersøkelser i samfunn med et åpent ekteskaps-system viser en tydelig tendens til homogami, dvs. ekteskap mellom personer med samme eller like kjennetegn. Når ektemakene sammenlignes med hensyn til utdanning, sosial klassebakgrunn, intelligens og fysiske kjennetegn (stygg — pen, stor — liten), finner en til dels nokså høyt samsvar. Når det dreier seg om dypere psykologiske behov, foreligger det ifølge enkelte forskere en tendens til heterogami, dvs. ekteskap mellom personer med motsatte eller komplementære kjennetegn.¹⁰ Det er den første del av denne hypotesen vi har i tankene når vi ønsker å sammenligne de foreldre som får et barn uten å være gift, med de folk som på samme tid gifter seg. Dersom de som gifter seg er homogame i den sosiologiske betydning av ordet, er da det foreldrepar som tross et tredje medlem i familien ikke gifter seg, som gruppe ikke homogame? Det er fristende å antyde en hypotese om at heterogami med hensyn til visse sosiale variable er en vesentlig faktor i avvergelsen av et ekteskap, men det foreliggende materiale gir oss dessverre ikke mulighet til å teste en slik hypotese. Det kan bare gi oss et

fingerpek om i hvilken retning sammenhengene går for to av variablene.

Hypotesen om forskjeller i sosial bakgrunn som en hindring for ekteskap mellom seksualpartnere kommer for øvrig også vel til uttrykk både i litteraturen og i det folkelige syn på ugifte mødre. Vi får for eksempel ofte høre at det er eldre menn som forfører unge piker, at det er menn med høy sosial status som forfører piker med lav sosial status, og at det er menn fra byen som forfører naive piker fra landet.

Når det gjelder *alder*, så så vi tidligere at de kvinner som får barn utenfor ekteskap gjennomsnittlig var 0.8 år yngre enn de kvinner som samtidig giftet seg. Samtidig var fedrene gjennomsnittlig 0.2 år yngre enn de menn som samtidig giftet seg. Dette gir en gjennomsnittlig aldersavstand på 4.1 år. For folk som giftet seg i Norge samtidig var den gjennomsnittlige aldersavstand 3.5 år. Den samlende tendens omkring diagonalen i Tabell 5 viser at mennene stort sett får barn med kvinner som enten er innenfor samme aldersgruppe som de selv, eller i aldersgruppen under.

I Sundts undersøkelse om foreldre som gifter seg og foreldre som ikke gifter seg, fant han en større gruppe av foreldre hvor mannen var i «eiendoms-klassen» og piken i «arbeiderklassen» blant dem som *ikke* giftet seg, enn blant dem som giftet seg.¹¹ Hans data fra midten av det 19. århundre gir altså delvis støtte for hypotesen om heterogami. Ryggs data fra begynnelsen av dette århundre gir en delvis støtte for denne hypotese bare når det gjelder bybefolkningen.¹² Kombinerer vi i vår undersøkelse de ugifte foreldres

Alderen til de kvinner og menn som var foreldre til et barn født utenfor ekteskap,
Oslo 1955 og 1959.

Tabell 5.

Morens alder	Farens alder								Ikke opplyst	Total
	Under 20 år	20—24 år	25—29 år	30—34 år	35—39 år	40—44 år	45—49 år	Over 50 år		
Under 20 år	38	59	31	7	4	—	—	1	8	148
20—24 år	8	91	79	32	12	5	4	2	14	247
25—29 år	2	15	46	23	18	12	6	—	7	129
30—34 år	—	5	10	17	18	2	3	3	2	60
35—39 år	—	3	5	13	12	11	8	5	5	62
Over 40 år	—	—	—	3	5	4	4	2	2	20
Total	48	173	171	95	69	34	25	13	38	666

yrke, får vi stort sett den samme fordeling som vi finner for de par som gifter seg. Det viser seg nemlig at mødre i yrkesgruppe 1 foretrekker fedre i yrkesgruppe 1, mødre i yrkesgruppe 2 får barn med fedre i yrkesgruppe 1, 2 og 3, mens mødre i yrkesgruppe 3 får barn med fedre i yrkesgruppe 3 og 4. Dette er det akseptable mønster hvoretter utvelgelsen av partnere i vårt samfunn stort sett foregår. Det er også i overensstemmelse med de resultater som Natalie Rogoff Ramsøy fant i sin tidligere refererte undersøkelse av de 5 161 par som giftet seg i Oslo 1962.¹³

YTTERLIGERE OPPLYSNINGER OM DE UGIFTE FORELDRE

Betrakter vi foreldrenes *bopel* under ett, blir det klart at det er langt fra bare Oslo-folk vi har med å gjøre (Tabell 6). Det er 186 av de utenbys mødrene som fikk barn med utenbys menn, og vi kan bare gjette at for mange var grunnen til at fødselen fant sted i Oslo ønsket om anonymitet. Den overveiende del av mød-

Bopelen til de kvinner og menn som var foreldre til et barn født utenfor ekteskap, Oslo 1955 og 1959.

	Fedre med Oslo-bopel	Fedre med utenbys bopel	Fedre med utenlandsk bopel	Total
Mødre med Oslo-bopel	201	82	21	304
Mødre med utenbys bopel	40	186	5	231
Mødre på mødrethjem	19	51	8	78
Total	260	319	34	613

rene som oppga at de ved fødselen bodde på mødre- hjem, hadde barn med utenbys fedre. Det var bare 30 prosent av samtlige foreldrepar som begge bodde i Oslo. En fjerdedel av disse (55 par) oppga samme adresse på det tidspunkt barnet ble født.

Går vi videre til *sivilstand*, så vi på et tidligere tids- punkt at 84 prosent av mødrene og 63 prosent av fed- rene var «frie» til å gifte seg. Kombinerer vi fore- ldrenes sivilstand, viser det seg at muligheten for bar- nets foreldre til å gifte seg faller til 60 prosent fordi den ene parten allerede er gift eller stadig separert (Tabell 7). Dette betyr samtidig at minst 29 prosent av foreldrene *simpelthen var nodt til å la barnet bli født utenfor ekteskap* fordi det tar en viss tid even- tuelt å oppløse et allerede bestående ekteskap.

Ved en nærmere gjennomgang av bidragsfogdens arkiver prøvde vi å finne fram til de foreldre som giftet seg *etter* at barnet var født. Dette er imidlertid ikke opplysninger som bidragsfogden vanligvis tar vare på, men vi kom da fram til at minst 109 foreldre- par hadde giftet seg og at 22 foreldrepar levde sam- men innenfor det første år etter barnets fødsel.

Det ser ut som om nesten halvdelen av de separerte fedre ble separert fordi de skulle stifte en ny familie. Det var omtrent 10 prosent av de gifte fedre som i løpet av det første året gikk over i en ny familieenhet, mens omtrent 20 prosent av de ugifte fedre etter bar- nets fødsel ble gift med moren. Ser vi samtidig på morens sivilstand, får vi opplyst at bare 7 av disse 109 mødre stadig var bundet til et tidligere ekteskap, hvor- for det for alle de øvrige må ha vært andre grunner til

Sivilstanden til de foreldre som fikk et barn utenfor ekteskap,
Oslo 1955 og 1959.

Tabell 7.

Morens sivilstand	Farens sivilstand						Total	Prosent
	Ugift	Gift	Sepa- rert	Skilt	Enke- mann	Ikke opplyst		
Ugift	296	90	41	42	4	67	540	81.1
Gift	4	3	—	—	—	3	10	1.5
Separert	13	3	4	5	1	3	29	4.3
Skilt	36	12	9	13	1	7	78	11.7
Enke	3	1	—	1	1	1	7	1.1
Ikke opplyst	1	—	—	—	—	1	2	0.3
Total	353	109	54	61	7	82	666	100.0
Prosent	53.0	16.3	8.1	9.2	1.1	12.3	100.0	

å utsette ekteskapet til etter barnets fødsel. Den videre analyse viser at det er de yngste i alle yrkesgrupper som gifter seg, mens det er de eldre i gruppen «uten yrke» som lever sammen.

Langt de fleste av fedrene erkjenner *farskapet*, og bare i 6 prosent av tilfellene er farskapet ikke erkjent. Det videre forløp av disse sakene har vi ikke hatt anledning til å følge. Jo eldre foreldrene er, jo mer sannsynlig er det at farskapet erkjennes. Dersom moren er ugift og faren er gift, er det sjeldnere enn i de øvrige tilfeller at farskapet erkjennes. I de tilfeller hvor moren innenfor det første år etter fødselen har giftet seg med en annen enn den oppgitte barnefar, har 83 prosent av de oppgitte barnefedre erkjent farskapet.

SAMMENDRAG

I dette kapittel tok vi for oss de data som ble oppnådd ved å analysere to årganger av de fødselsmeldinger som sendes til Bidragsfogden i Oslo, supplert med data fra arkivene sammesteds. Først prøvde vi å danne oss et statistisk bilde av de kvinner som føder barn utenfor ekteskap. Deretter betraktet vi bakgrunnsvariablene for farens vedkommende og så hvilket bilde vi kan skape oss av de menn som får barn utenfor ekteskap. En slik analyse har ikke hittil vært foretatt. Vi kan da konkludere med at størsteparten av de kvinner og menn som blir foreldre til barn utenfor ekteskap er meget unge, uten utdanning, ugifte, født utenfor Oslo, og i svært mange tilfeller heller ikke bosatt i Oslo. Dette er i grove trekk.

Det var 17 prosent av foreldrene som giftet seg innen det første år etter at barnet var født, og det var i samme tidsrom 9 prosent av modrene som giftet seg med en annen enn barnets far. Tre prosent av foreldrene oppga at de levde sammen. Det var 29 prosent av foreldrene som ikke kunne gifte seg fordi en av partene allerede var bundet i ekteskap. Bare i 6 prosent av tilfellene ble farskapet ikke erkjent og sak måtte reises.

Vi har gjennom materialet prøvd å forfølge hypotesen om mindre homogami (i sosiologisk betydning) mellom partnerne i de «naturlige» ekteskap. Det foreliggende materialet er ikke egnet til å etterprøve hypotesen, men det gir oss et par tendenser om retningen av hypotesen. Det viser seg at de ugifte foreldre har en gjennomsnittlig aldersavstand på 4.1 år mot de gifte som har en gjennomsnittlig aldersavstand på 3.5 år, mens de med hensyn til yrkesgruppetilhørighet ser ut til å utvise samme grad av homogami som de som inngår ekteskap. En grundig etterprøving av hypotesen med hensyn til en lang rekke variabler ville sikkert gi interessante resultater.¹⁴